



**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.  
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo  
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm  
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

**Mezger, Paul**

**Augustæ Vindelicorum, 1695**

Disputatio XIII. De Scientia futurorum contingentium.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

notabilis differentia. Primò, quòd in artifice creato potentia executiva plerumque sit ab intellectu & voluntate realiter distincta, nec proinde per solum imperium efficaciter operetur & exequatur effectum, contra potentia executiva DEI solo intellectu & voluntate operantis ab eius efficaci imperio formaliter immanente & virtualiter transeunte non sit distincta. Secundò, quòd finitè operatione & executione artificis res artefacta non amplius in conservari ab ipso dependeat: unde cognitio (operis jam positi) intuitiva in artifice creato non est amplius practica, sed speculativa. Econtrà omnes creaturæ etiam in conservari dependent ab executiva potentia, & scientia practica DEI, ut enim dicebat D. Gregorius sup. cit. *non existentia videndo creat, & existentia videndo continet*, hoc est, conservat: Itaque in hoc est paritas, quòd sicuti non sola scientia artificis quatenus directiva, sed etiam quatenus per actum imperii applicantis potentiam executivam ad inducendam formam artefacti, ad illud effectivè concurrat; sic etiam divina scientia non solum per directionem & ostensionem finis (quod pertinet ad scientiam simplicis intelligentiæ) sed etiam per efficaciam imperium pertinens ad scientiam visionis insuat in suum opus, in hoc tamen est disparitas, quòd scientia artificis peractâ operatione non amplius practice, sed speculativè veretur circa suum opus; nec proinde amplius sic practica & causativa ipsius: dum tamen divina scientia visionis circa res creatas manet practica & causativa.

18. Objic. tertiò. Scientia supponens suum objectum, non est causa ipsius: sed scientia visionis supponit suum objectum: ergo illud non causat. Minor probatur: primò ex illo Gen. 1. vidit DEUS cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona, ubi productio creaturarum distinguitur ab eorum visione, illique præsupponitur. Secundò quia scientia requirens existentiam ex parte sui objecti, debet illud productum supponere, prout etiam fit in visione oculi corporei: sed scientia visionis hoc ipso quòd sit intuitiva, requirit existentiam exercitam ex parte objecti: ergo debet illud productum supponere.

Confirm. Efficax DEI Decretum præsupponitur ad scientiam visionis, sed illud habet pro termino rerum existentiam, ergo etiam rerum existentia præsupponit ad scientiam visionis.

Resp. neg. min. ad cuius primam probationem Resp. cum Gonet, in illo loco visionem rerum productarum significare scientiam visionis practice conservativam ipsarum, quæ semetipsam tanquam primò productivam præsupponit, & de qua loquitur D. Greg. *existentia videndo continet*.

Ad alteram probationem vel nego vel distinguo maj. scientia requirens existentiam ex parte objecti, si sit limitata & mensurata ab objecto: item si non sit simul eminenter formaliter speculativa & practica, præsupponit objectum, conc. scientia illimitata mensurans objectum, simul eminenter speculativa & practica, nego maj. sed scientia visionis requirit existentiam objecti, ut tamen respectu ipsius sit mensurans, eminenter formaliter speculativa, & practica, conc. secus, nego minorem, & consequentiam.

Ad Confirmationem Resp. Efficax decretum DEI habet pro termino rerum existentiam inchoatam & incompletam, conc. completam nego. ergo rerum existentia inchoata & incompleta præsupponitur scientiæ, transeat: completa, nego: hæc quippe requirit executionem: executio autem pertinet ad imperium, quod est actus scientiæ practice.

Objicies quartò. Si scientia visionis esset causa rerum, sequeretur primò, quòd DEUS esset causa malorum, & peccatorum: quia etiam ista cadunt sub DEI providentiam, & scientiam visionis. Secundò, quòd tolleretur libertas arbitrii: nam suppositio antecedens imponit rebus necessitatem: sed suppositio causalitatis, quæ divina scientia causat actus nostræ voluntatis esset antecedens: ergo causaret necessitatem ipsorum.

Resp. negando utramque sequelam. Et primam probationem distinguo, mala & peccata cadunt sub scientiam visionis, quatenus est scientia permissionis, & conjuncta cum decreto permissivo, concedo, (& sic est scientia purè speculativa, non practica) quatenus est scientia approbationis, conjuncta videlicet cum voluntate & decreto efficaci positivo, nego. atqui tunc solum est practica & causa rerum, quando cum positivo & efficaci decreto approbante conjungitur.

Ad secundæ probationis sequelam Respondeo. suppositio antecedens, quæ non descendit à primo libero, neque ex se profundit libertatem, eandem tollit, conc. quæ descendit à primo libero, & ex se profundit non tantum ipsam rationem entis, sed & modos entis, libertatem, necessitatem, &c. nego. sed de hoc inferius plura.

Colliges ex dictis, scientiam DEI, quatenus est simplicis intelligentiæ, & terminata ad essentias possibles, esse abstractivam: eandem verò, quatenus est scientia visionis terminata ad res aliquando existentes, sic esse intuitivam: quia intuitiva est & dicitur, quæ considerat rem quatenus substantem exercitio realis existentie; abstractiva verò quæ præscindit à prædicto exercitio.

## DISPUTATIO XIII.

DE

### Scientia futurorum contingentium.

Gravissima, nec non ad fundandam certitudinem Divinæ prædestinationis necessitè præmittenda, magnoque partium studio semper agitata difficultas est, unde

de petenda sit Divinae scientiae certitudo respectu futurorum contingentium absque liberi arbitrii praedicio, ne in Calvini castes incidas, bicorni ipsius dilemmate convictus: aut DEVS scit me salvandum, aut non salvandum, &c. Ubi merito observat Illustriss. Reding hic q. 5. a. 4. contr. 1. conclusum fuisse apud Antiquos, DEUM futura ratione suae voluntatis & decreti cognoscere, ita ut unum esset in praesenti puncto antiquis Doctoribus Theologiae labium, ipsae quoque D. Thomae & Scoti Scholae concordarent in unum. At verò dum RR. novam struunt sententiam scientiae mediae, ipsis contingit, quod turris Babilonicae aedificatoribus, ut nempe illorum linguae confunderentur, & non audiret unusquisque linguam sui proximi, dum in tor dividuntur sententias, quot fere sunt capita, quarum diversas refert allegatus Reding. Huius porro controversiae resolutio cum dependeat ab illa quaestione, in quo consistat rerum futuritio, & quomodo possit esse cognoscibilis, ideo sit.

## ARTICULUS I.

## Quid sit futurum?

## S U M M A R I A.

1. Diviso futuri in necessarium & contingens.
2. Futuri contingentis, in absolute & conditionate futurum.
3. Omnia futura pertinent ad objectum Divinae scientiae.
4. Certitudinem Divinae scientiae non salvat praesentis coexistentia futurorum in aeternitate.
5. Futuri explicatio apud Recentiores.
6. Definitio futuri Thomistica.
7. Auctoritas S. P. Augustini.
8. Auctoritas Doctoris Angelici.
9. Impugnatio contrariae definitioni.
10. Ratio prima, quod denominatio futuritionis non possit esse intrinseca.
11. Ratio secunda, quod per determinationem causae res futurae extrahantur e statu possibilitatis.
12. Eliditur Adversariorum responsio.
13. Quanam sint simpliciter futura, quae non?
14. Quanam de futuris contingentibus detur scientia?
15. Denominatio futuri convenit de praesenti.
16. Veritas futurorum contingentium non est intrinsece determinata, sicut praeteritorum.
17. Necessitas propositionis disiunctivae, & regula contradiutoriarum non evincunt determinatam veritatem & falsitatem propositionum de futuris contingentibus.
18. Propositio de futuro quomodo differat à propositione de inesse?
19. Implicat futuritio praesupposita omni decreto DEI in doctrina D. Thomae.
20. Et S. Augustini.
21. Rationes implicantes.
22. Occurritur Adversariorum responsioni.
23. Falsitas propositionum de futuris contingentibus ante decretum DEI.
24. Quis sit sensus disiunctivae propositionis: Antichristus vel erit, vel non erit?
25. Propositio: Antichristus erit, ante decretum non datur.
26. Ex duabus propositionibus de futuris contingentibus neutra est determinate vera, vel falsa.
27. Quales proprietates propositionum sint veritas & falsitas?
28. Exponitur mens D. Augustini in contrarium adducti.
29. An & quomodo sit absurdum, aliquid futurum non fieri?
30. An sit absurdum futurum constitui per aliquid praesens?
31. Diluitur instantia ex S. Augustino.
32. Disparitas inter praeterita & futura.
33. An Antichristus sit per hoc formaliter futurus, per quod erit formaliter?
34. Non sequitur causari decretum DEI, tametsi per illud formaliter constituatur futurum causatum a DEO.
35. An sola negatio cum existentia consequente sint sufficiens determinativum futuri.
36. Quomodo formalis malitia peccati constituatur futura?

## §. I.

## Praesupposita.

Suppono primò. Futurum aliud esse necessarium futurum, aliud contingentem: necessarium futurum est, quod habet causam sui necessariam; contingens, quod habet causam fallibilem. Futura necessaria à Divina scientia certissime cognosci manifestum est, siquidem scientia comprehensiva causae etiam comprehendit omnes effectus necessarii contentos in illa: cum ergo Divina scientia perfectissime comprehendat omnes causas creatas, consequenter etiam comprehendit omnes effectus necessarii contentos in iisdem.

Suppono secundò. Futurum contingens dividi in absolute & conditionate futurum. Illud est, quod est aliquando ponendum extra causas in certa temporis differentia, nec refert, quantumvis eorum existentia ab aliqua conditione pendeat, dummodo & ipsa conditio sit implenda. Conditionate futurum dicimus, quod non est, sed esset ponendum extra suas causas, si qua conditio impleteretur, quae tamen nunquam impletur: veluti quoddam Sidonii esset convertendi, si Christus apud ipsos haec signa faceret, quae fecit apud Iudeos, & nunquam facturus fuit apud Sidonios.

3. Suppono tertio tanquam de fide certum, futura non tantum certa, quæ necessariam habent connexionem cum suis causis, sed etiam contingentia, quæ contingenter & fallibiliter connectuntur, sub Divina scientia objecto contineri, contra quam olim cum Ethnicis compluribus existimabat Cicero l. 2. d. nat. deorum, asserens, eos solum effectus & eventus à DEO cognosci, qui à causis naturalibus pendent. Hoc quippe evincunt plurima S. Script. testimonia, quibus futurorum contingentium scientia DEO asseritur, ut pl. 138. Dan. 15. Is. 14. unde Tertull. 2. contr. Marc. *Præscientia*, inquit, *DEI tot habet testes, quot fecit prophetas*. Et S. August. 5. d. Civ. c. 9. *Conferri esse DEO M. & negare præscientiam futurorum, apertissima insania est*. Ratio quoque est, quod nec DEUS haberet infinitam scientiam, nisi omne cognoscibile comprehenderet, nec infinitam de rebus providentiam, nisi ipsius cognitioni etiam futura contingentia subijcerentur. Quod non modò de futuris contingentibus, à nulla conditione pendentibus, sed etiam conditionatis, & à conditione quamvis nunquam ponenda & purificanda pendentibus dicendum esse, constabit exiis, quæ seq. disp. trademus.

4. Suppono quarto. Quamvis non tantum ratio clara intuitionis, sed etiam aliqua certitudo & infallibilitas divina scientia ex parte objecti in præsentiam & coexistentiam rerum in æternitate referri possit, eò quod nihil dum existit, non existere, atque adeò divinam scientiam fallere possit; tamen hanc rerum præsentiam nec esse adæquatam, nec ultimam rationem certitudinis in scientia futurorum: Non adæquatam, quia contingentia futura purè conditionata certò sciuntur à DEO, quamvis nullam habeant præsentiam in æternitate; quippe nunquam extra causas ponenda: Non etiam ultimam, quia nisi præsupponatur res in sua duratione futura, non habet, unde æternitati divine coexistat. Ideo quippe res futura DEO sunt in æternitate præsentia, quia æternitas suà simultaneà mensuratione continet omnem inferioris durationis & temporis differentiam: ergo nisi res in aliqua parte & differentia temporis futuræ supponantur, non est, unde ab æternitate DEI contineantur, atque ita resolvit Eminentiss. noster Aguirre in Monolog. tract. 3. disp. 46. se. 2.

## §. II.

*Definitio Thomistica futuri.*

5. Communior Recentiorum, ut viam sternat definitione, futurum definit, esse illud, quod modò non habet, sed habebit existentiam in tempore subsequenti: ita ut essentia futurationis nihil aliud dicat, quam negationem existentia pro ipso tempore futurationis, & ipsam existentiam postea ponendam. Unde docent primò. In futuratione rerum duo instantia comprehendi, quorum unum se habet veluti terminus à quo, alterum veluti terminus ad quem. In priori instanti, quo res enuntiat futura, non magis est, quam res possibilis, ut enim D. August. l. 11. Confess. c. 14. & seq. *Quod autem nunc liquet & clares, neque futura*

*sunt, neque præterita*. In secundo instanti res futura etiam non est, sed erit, quando illud ipsam instans erit, in quo fore supponitur.

Unde docent secundò. Denominationem futuri non esse desumendam ab aliqua præsentia formalitate, sed per habitudinem ad illud instans, in quo erit, cum de præsentia res futura nihil sit; idèoque rectius dici de futuris, quod *existent vel erunt*, quam quod *sint futura*.

Docent tertio. Dupliciter rem dici determinatam, vel indeterminatam. Intrinsicè & formaliter, ac rursus extrinsicè & casualiter. Intrinsicè & formaliter quodlibet est determinatum per suammet entitatem: & in hoc nulla est, ajuunt, differentia inter actum liberum, & necessarium: quia non minus amor DEI v. g. liberè elicitus, est per suammet entitatem formaliter limitatus & determinatus ad certam speciem & individuum actus, quam calor, quem ignis efficit necessariò, per suammet entitatem sit determinatus formaliter ad speciem & individuum caloris. Extrinsicè & casualiter aliquid est determinatum per extrinsicam denominationem à sua causa, & in hoc est differentia inter actum actum liberum ac necessarium: actus enim liber, quia procedit à causa determinata, est etiam extrinsicè & casualiter determinatus: contra actus liber est extrinsicè indeterminatus, quia procedit à causa indifferente.

Ex hoc deducunt & Docent quarto: veritatem de futuro contingenti, non minus esse formaliter determinatam, quam de futuro necessario. Si enim primum instans & terminum à quo futuri contingentis consideres, sic neutrum est in se formaliter; si posterius instans, & terminum ad quem, tunc pari determinatione intrinsicè uterque effectus correspondebit huic instanti, pro quo enuntiat futurum, & sola manet differentia quoad determinationem extrinsicam.

Docent quinto, ex duabus propositionibus contradictoriis de futuris contingentibus v. g. *Antichristus erit*, *Antichristus non erit*, non minus alteram esse determinatè veram, vel falsam, quam de præsentibus & præteritis. v. g. *Antichristus fuit*, quia sicut veritas hujus propositionis habetur ex suppositione instantis præteriti, in quo de præsentibus fuit verum dicere; *Antichristus est*, habuitque objectum intrinsicam determinationem suæ veritatis, ita hæc propositio *Antichristus erit*, habet suam veritatem ex suppositione instantis futuri, in quo hæc propositio de inesse (*Antichristus est*) erit vera, & habebit intrinsicam determinationem. Quando Aristot. in l. 1. de interpret. contrarium sensit, ajuunt, illum vel fuisse locutum de veritate & falsitate propositionum in ordine ad nos, non ad cognitionem divinam, vel esse *errorem ipsius Theologo non curandum*. Ita sentiunt RR. cum Veckeno disp. 18. c. 4. & tandem ex horum omnium suppositione concludunt, cum ex duabus propositionibus de futuris contingentibus altera ab intrinsicè debeat esse determinatè vera, altera determinatè falsa; eandem quoque veritatem divinæ cognitioni, quippe quam nullum verum & cognoscibile latere potest, antecedenter ad omne decretum objici: sive illa videat immediatè in se ipsis, sive in sua essentia tanquam specie, vel speculo repræsentante.

CON.

6. **CONCLUSIO.** *Futurum rectè definitur, id quod est determinatum in causa ad habendam existentiam in duratione sequenti. sive ut alii suspensius: quod nondum habet existentiam in se ipso, habet tamen illam in causis preparatis & ordinatis ad hanc ipsi conferendam in tempore subsequenti. Ita S. Th. ejusque sequaces.*

7. Probatur primò authoritate D. Augustini, de corrept. & grat. c. 9. & 6. de gen. ad litt. c. 17. dicentis: *DEUM futura facere, nihil aliud esse, quam eorum causas preparare, & tract. 105. DEUS omnia futura predestinavit.*

8. Probatur secundò clarà authoritate Ang. Doct. hica. 13. alio, inquit, modo considerari contingit, ut est in sua causa, & ita consideratur ut futurum. Etenim q. 16. a. 7. ad 3. *Illud quod nunc est, ex eo futurum fuit, antequam esset, quia in causa sua erat, ut fieret. unde sublata causa non esset futurum illud fieri.* Et paulò pòit: *ea que sunt, non semper fuit verum esse futura, nisi quatenus in causa sempiterna fuit, ut essent futura. que quidem causa solus DEUS est.* Item q. 2. d. ver. a. 12. in c. & ad 7. *Cum dicitur, hoc est futurum, designatur ordo, qui est in causis illius rei ad productionem eius.* Similia habet q. 12. de ver. a. 10. ad 2. & alibi.

9. Probatur terciò impugnatione opinionis Adversariorum. Potest aliquid esse & dici futurum, quod tamen nunquam erit, sive de quo nunquam verificabitur esse in tempore præsentis: ergo non est verum, tantùm illud esse futurum, quod aliquando erit. Antecedens probatur primò ex Philosopho 2. de gener. te. 64. dicente, *quod futurus qui incidere, non incidet.* Et l. divinat. per somn. c. 2. *omnino non omne fit, quod futurum est.*

Secundò probatur experientià & authoritate script. in qua continentur propositiones de futuro, quarum tamen eventus non fuerunt secuti. Ita 11. 38. dicitur, *Dispone domui tue, quia morieris tu, & non vires.* Jonæ 2. *Adhuc 40. dies & Ninive subvertetur.* & tamen neuter eventus fuit subsecutus, quia causa, in quarum præparatione futuri erant isti eventus, fuerunt immutata & impedita.

10. Probatur quartò hâc ratione: denominatio futurationis, seu quòd aliqua res sit determinate futura, non potest esse rei denominata intrinseca, nam res futura pro statu futurationis in se ipsis nihil sunt, ac proinde secundùm omnia sibi intrinseca sunt indifferentes ad esse & non esse: imò incapaces ad recipiendam realem intrinsecam denominationem, ergo tantùm potest esse denominatio extrinseca; sed non aliunde quàm à causa, cum alia forma denominans non sit assignabilis. Si à causa, tunc non ab illà ut indeterminata & indifferente, quia determinatus effectus requirit causam determinatam: neque ab ipsa ut habente solam virtutem & potentiam producendi, quia sic effectui tantùm tribuit denominationem possibilem, ergo ab illa ut ordinata & determinata ad producendum effectum.

11. Probatur quintò. Per illud res futura in esse & statu futuri formaliter constituuntur, per quod formaliter extrahuntur à statu puræ possibilitatis ad statum existentie postea habendæ (in hoc enim

possibilia & futura pariter distinguuntur à præsentibus & præteritis, quòd nec habeant, nec habuerint actualem existentiam, differunt autem, quòd possibilia ut sic sint indifferentia ad accipiendam existentiam, futura verò non sint indifferentia, sed determinata ad illam accipiendam) atqui res futura formaliter extrahuntur è statu possibilitatis per præparationem & determinationem causæ. ergo. Minor probatur: quia hoc formale distinctivum à statu possibilitatis vel esset negatio præsentis existentie, vel tempus præcedens rei existentiam, vel utrumque unà cum habitudine ad existentiam postea obtinendam, vel tandem determinatio causæ. Non rei negatio & tempus præcedens, quia utrumque est indifferens ad esse & non esse rei pro tempore sequenti, & sic reperitur in re merè possibili: non etiam habitu, quia cum tempus & negatio sint ex se indifferentia, illa determinata habitudo ipsis non alunde, quàm ex causarum præparatione & determinatione convenire potest, quod ipsum in quarto membro disjunctionis inferitur.

Dices fortè: formam denominativè constitutivam rei futurae esse existentiam postea habendam. Sed contra est primò, ut illa existentia, que actu nihil est, potius sit habenda, quàm non habenda, debet habere ab aliquo distinctivo à statu puræ possibilitatis, sed hoc non est nisi præparatio & determinatio causæ. ergo.

Contra est secundò. Res verè realiter denominatur futura etiam ab æterno ante omnem existentiam præterentem, ut affirmat S. D. præcit q. 16. a. 7. sed non potest talis denominari, nisi propter reale prædicatum, ipsam distinguens à re merè possibili, quod non est existentia, que nondum est posita extra causas.

## §. III.

## Corollaria quadam ex dictis.

**I**nferes ex dictis primò: sicuti duplex est determinatio causæ, una fallibilis & impedibilis, altera infallibilis & impedibilis; ita effectus aliqui sunt simpliciter futuri, qui nimirum habent infallibilem determinationem in causa, alii tantùm sunt futuri secundùm quid, & cum addito, in determinatione causæ. Respectu causæ primæ omnia futura sunt simpliciter futura, quia hujus determinatio ab alia causa falli aut impedi non potest. At verò causæ secundæ, quia falli & impedi possunt vel à primâ causa, vel aliquando ab aliis causis secundis; ut fructus arboris pruina, grandine, &c. ideo non tribuunt effectui denominationem futuri simpliciter, sed tantùm futuri secundùm quid. Et ex istis futuris aliqua sufficiunt ad rationem scientie propriè dictæ, scilicet illa, que habent necessariam determinationem in causis secundis, non nisi divinitus impedibilem, sicut est eclipse solaris; aliqua verò solummodò cognitionem conjecturalem terminant, si nempe ab aliis causis secundis impedi possint: Quomodo de futuro arboris fructu non nisi conjecturale iudicium formamus, quia vento, grandine, &c. impedi potest.

Inse.

14. Inferes secundò. De futuris contingentibus diverso respectu dari & non dari scientiam. Nempe contingens illud dicitur, quod potest esse, & non esse: adeoque cum omnis creatura possit non esse; omnis etiam creatura respectu causæ primæ contingens est. Respectu causæ secundæ effectus duplici modo dicuntur contingentes. Primò, si quidem habeant necessariam determinationem causæ, impediti tamen possunt ab alia causâ secunda, ut fructus arboris, de quo primùm. Secundò si continentur in causâ intrinsecè libera & indifferenti, quo modo actus liberi arbitrii sunt contingentes, de quibus etiam hoc loco controvertitur. Vel igitur contingentia considerantur, prout continentur in causâ prima determinata ad dandum ipsis esse in aliqua temporis differentia, & tunc quia induunt rationem futuri simpliciter, sufficiunt ad terminandam scientiam: vel considerantur, pro ut continentur in causâ prorsus indifferenti & indeterminata, ut sunt actus liberi arbitrii, & de istis comparativè ad ejuimodi causas indifferentes nulla datur scientia ob oppositam rationem, quia videlicet sub hac ratione non habent esse determinatè futurum: nam de objecto ut incerto & indeterminato, non potest haberi certa notitia: sed contingentia prout continentur in causâ indeterminata & indifferenti, sic habent esse incertum & indeterminatum: ergo de ipsis ut sic certa notitia haberi non potest. Quod S. Doct. claris verbis docuit hic a. 13. *Causa contingens se habet ad opposita, & sic contingens ut futurum non subditur per certitudinem alicui cognitioni: unde quicumque cognoscit effectum contingentem in sua causarum, non habet de eo nisi conjecturalem cognitionem.*

Clarissimè verò in 1. sent. dist. 38. q. 1. ca. 5. in c. ubi sic loquitur: *sciendum est igitur, quod antequam res sit, non potest esse in suis causis; sed quedam sunt, ex quibus necessariò sequitur effectus, quem impedire non possunt, & in istis habet causarum esse certum & determinatum, adeo quòd possit ibi demonstrative sciri, sicut est ortus solis, & eclip-sis, & huiusmodi: quedam sunt causa, ex quibus consequuntur effectus, ut in majori parte, sed tamen in minori deficiunt: unde in istis effectus non habent certitudinem absolutam, sed quandam, & ideo per istas causas potest accipi scientia conjecturalis: sed quedam causa sunt, quæ se habent ad utrumque, & in istis effectus de futuro nullam habent certitudinem, vel determinationem, & ideo contingentia ad utrumlibet in causis suis nullo modo cognosci possunt.* Hæc S. Doctor.

15. Inferes tertio. Quamvis futura dicantur per habitudinem ad esse, aliquando habendum in tempore præsentis; denominationem tamen futuri esse formalitatem, quæ ipsis actu de præsentis & ex determinatione causæ convenit: nam habitudo ipsa, quam dicunt ad illud instans, in quo existit, non convenit ipsis pro illo instanti, quando erunt extra causas. Ac rursus: cum ex se ipsis non sint, & tam bene possint non esse, quam esse, non est, unde dicantur habitudinem ad esse in tempore sequenti habendum, nisi ex ipsa determinatione causa.

16. Inferes quarto: Veritatem futurorum contingentium non esse ita intrinsecè determinatam,

sicut est veritas præteritorum & præsentium: hæc enim, quia supponit effectum extra causas positum, habet intrinsecè determinativum suæ veritatis; at veritas futurorum, cum non supponat aliquid esse ipsorum extra causas positum, sed intra causas contentum, hoc ipso nullum habet intrinsecè determinativum.

Inferes quindò. Neque ex necessitate propositionis disjunctivæ, neque ex regulis contradictoriarum rectè inferri determinatam veritatem & falsitatem propositionum de futuris contingentibus. Non ex necessitate propositionis disjunctivæ; quia modò alterum membrum disjunctivæ propositionis in suppositione confusa & indeterminatè sit verum; sufficienter salvatur veritas & necessitas ipsius: veluti cum dicitur, *vel dexter vel sinister oculus est necessarius ad videndum*; necessaria veritas huius propositionis ex eo subsistit, quòd vel hic vel ille, quamvis neuter determinatè, sit necessarius ad videndum. Itaque quòd hæc propositio disjunctiva, *Petrus in his circumstantiis vel confentiet, vel non confentiet*, sit vera, sufficit, quòd ex propositionibus inclusis alterutra indeterminatè sit futura: objectum quippe verificativum propositionis disjunctivæ est incompossibilitas utriusque membri, quæ salva remanet, quamdiu utrumque membrum simul verum, aut falsum esse non potest. Non etiam rectè inferitur ex lege contradictoriarum: nam & ista plus non exigit, quam ne utraque ex contradictoriis simul sit vera vel falsa, tamen si neutri ab intrinsecè veritas determinata conveniat.

Inferes sextò. Non esse hanc differentiam (quam Adversarii præterdunt) inter propositionem de futuro & præterito, quòd illa enunciat *nunc pro nunc*; ista verò enunciat *nunc pro tunc*, ut quo interunt determinationem veritatis ipsius non esse accipiendam ab aliquo præsentis, sive nunc pro nunc; sed potius ab aliquo sequente, sive à *nunc pro tunc*, nam propositiones de futuro, v. g. *Petrus currit*, per æquipollentiam reduci debet ad istam, *Petrus habet futuritatem sui cursus*: vel: *Petri cursus habet futuritatem suam existentiam*, adeoque enunciat aliquid pro nunc cum ampliatione tamen & connotatione mensuræ temporis sublequentis, quæ connotatio deest propositioni de incellè v. g. *Petrus currit*.

## §. IV.

## Tria præcipua Corollaria.

Inferes septimò. Nullus rei futurationem datis præsuppositivè ad omne decretum DEI. Ita S. Doctor cit. hic a. 7. ad 3. *Ea, quæ sunt, non semper verum fuit esse futura, nisi quatenus in causa sempiterna fuit, ut essent futura; atqui non fuit in causa sempiterna, ut essent futura, quatenus concipitur indifferentis ad dandum ipsis existentiam in tempore suo: lic enim res in ipsa continentur non ut futura, sed ut possibles: ergo quatenus concipitur determinata per decretum suæ libere voluntatis.* Rursus: in q. 12. de verit. a. 10. ad 12. *Dicendum, inquit, quòd causa superioris, quæ sunt rerum rationes in divina præsentia, nunquam deficiunt ab impletione suorum effectuum,* scilicet

scilicet deficiunt causa inferiores; & ideo in causis superioribus cognoscitur rerum eventus absolute, sed in inferioribus non nisi sub conditione. Ubi per rationes rerum S. D. intelligit Divinas ideas, ut determinatas per decretum: sic enim dicit q. 3. de verit. a. 6. *Idea eorum, que sunt, fuerunt, vel erunt, determinatur a proposito Divina voluntatis.* Sentit ergo certam futurationem eventuum dependere à decreto Divina voluntatis.

20. Accedit autoritas D. Augustini. Nam iste l. 26. cont. Faustum c. 4. inquit: *Non erenim futurum est, nisi quod voluntas DEI habet, ut futurum sit.* Ecl. 20. contra eundem c. 4. cum dixisset: *tam non possunt futura non fieri, quam non fuisse facta præterita, pro caulali subicit Divina voluntatis efficaciam: quia non est in DEI voluntate, ut eo sit aliquid falsum, quo est verum; quia alias idem & eadem ratione esset falsum & verum.*

21. Ratio est primò. Sicut omne esse creatum est à DEO, tanquam causa prima & fonte essendi, sic & omnis positiva rerum futuriò, quod enim à se non potest esse, etiam à se non potest esse futurum; sed futuriò non est à DEO, ut prima causa indifferenti: ergo est ab iplo ut causa determinata per liberum decretum.

Secundò. In signo priori antecedente liberum velle & decretum DEI creaturæ sunt in statu mere possibilitatis, sicutque indifferentes ad esse & non esse, quia ut sic terminant solùm scientiam simplicis intelligentiæ, quæ est de possibilibus habentibus indifferentiam ad esse & non esse: ergo antecedenter ad omne decretum DEI nihil est & concipitur ut futurum.

Tertiò. Quicquid DEUS cognoscit ut futurum, cognoscit per scientiam visionis, sed ista præsupponit decretum: ergo etiam cognitio & status futurorum præsupponit decretum.

Quartò. Si futura haberent suam futuriònem in signo antecedente decretum DEI, omnia essent necessariò futura. consequens est absurdum, & destruit libertatem: ergo & antecedens. Sequela probatur: Nihil potest esse liberum, nisi dependenter à primo libero: sed primum liberum est liberum velle & decretum DEI: ergo antecedenter & præsuppositivè ad decretum DEI nihil potest esse liberum. Ideo quippe rerum possibilitas non est DEO libera, sed necessaria, & ab iplo immutabilis, quia præsupponitur omni liberæ voluntati DEI: consequenter si etiam futuriò esset in signo possibilitatis rerum antecedenter ad omne decretum DEI, jam futura non subsistent libera dispositioni DEI, sed omnia necessariò eventrent; quod est absurdissimum.

22. Neque dicas: futuriònem non fore necessariam nisi ex suppositione, quod res erit, quæ suppositio est libera, siquidem pendet ex determinatione libera voluntatis, sicut ex suppositione, quod res fuit, non potest non fuisse. Contra enim est, quod vel ista suppositio libera determinationis aliquando ponenda præcedit voluntatis Divina decretum, & sic rursus erit necessaria, vel subsequetur, & tunc habetur intentum.

23. Inferes octavò: Falsas esse omnes propositiones de futuris contingentibus præsuppositis ad omne decretum DEI: quia affirmant aliquid esse futurum, quod non est futurum. Similiter falsas

sunt omnes propositiones pro illo signo affirmantes non futuriònem: Siquidem in illo signo res creata sunt in statu puræ possibilitatis & indifferentiæ ad esse & non esse. Unde in rigore pro illo signo neque verum est, quod Antichristus erit, neque verum, quod non erit: neque enim in illo statu est determinatus ad habendum esse, neque ad habendum non esse.

Sed inquis: Antecedenter ad omne decretum 24. vera est hæc propositio: *Antichristus vel erit, vel non erit.* ergo etiam hæc propositio *Antichristus erit*, quæ est una ex membris inclusis, debet esse determinatè vera.

Resp. neg. conseq. & suppositum consequentis. consequentiam nego, quia objectum hujus propositionis disjunctivæ est impossibilitas duorum contradictoriorum, quæ etiam in statu possibilitatis habet necessariam veritatem: hujus verò propositionis *Antichristus erit*, objectum est actualis & exercita futuriò Antichristi, qui in illo signo non datur: suppositum quoque consequentis nego, quia particula disjunctiva, *vel*, in illa propositione non includit, sed disjungit membra; unde non tam sunt membra inclusa, quam à se mutud exclusa. Sensus quippe illius propositionis per hanc æquipollentiam exponi debet: *Est impossibile Antichristum simul esse & non esse futurum.*

Adhuc dicis: Jam ante decretum hæc propositio 25. *Antichristus erit*, est conformis suo objecto: ergo in signo priori est determinatè vera. Antec. probatur. Ideo post decretum est vera, & conformis objecto, quia ipsi respondebit in tempore sequenti existentia Antichristi: ergo ob eandem causam est vera & conformis objecto ante decretum.

Resp. ex dictis negando antecedens & suppositum, quod in isto signo dari possit illa propositio, ejusque objectum: *Antichristus erit*: deberet enim esse sensus: Antichristus est determinatus ad habendam existentiam, quod est simpliciter falsum. Et ad prob. vel nego vel distingo antec. quia respondebit existentia, quatenus pro nunc determinata in sua causa, conc. secus nego.

Inferes nonò: Non posse ex duabus propositionibus contradictoriis de futuris contingentibus alteram esse determinatè veram, alteram falsam independentem à denominatione causæ: quia, ut vidimus, veritas determinata supponit esse determinatum; sed implicat esse futurum determinatum præviè ad omnem determinationem causæ: ergo similiter implicat esse determinatè verum præviè ad omnem determinationem causæ.

Sed inquis: Veritas & falsitas sunt proprietates 27. propositionum; sed proprietates conveniunt essentia antecedenter ad omnem determinationem: ergo etiam pro signo antecedente omnis causæ etiam primæ determinationem propositio debet esse vera, vel falsa.

Resp. primò negando suppositum juxta supra dicta, quod pro signo antecedente omnis causæ etiam primæ determinationem detur talis propositio actualis. Resp. secundò, distinguendo maj. proprietates absolutæ conveniunt rebus pro omni signo, conc. proprietates respectivæ, nego. Disparitas est, quod respectivæ proprietates pendant ab objecto, quo subtracto nec ipsæ dantur:

R

unde

unde sicut in signo antecedente decretum, hæc propositio *Antichristus erit*, in scientia simplicis intelligentiæ non nisi signatæ & ut possibilis relucet, ex suppositione, quod determinetur futuritio Antichristi; ita pariter in illo signo propter defectum objecti ipsius veritas non nisi ut possibilis sub tali conditione relucet.

## §. V.

*Solvuntur objectiones.*

28. **O**bjicies primò authorit. S. Augustini to. 6. l. 26. contr. Faust. c. 4. dicentis: *Tam non possunt futura non fieri, quam non fuisse facta præterita.* Infers: ergo sicut in signo antecedente decretum præterita habent determinatam veritatem, ita in eodem signo futura habent determinatam veritatem. Secundo S. Anselmus de conc. præf. & prædest. c. 1. ubi dixit. *Rem verò futuram necesse est esse futuram, subjungit hanc causalem: quoniam futurum esse nequit, & non futurum.* ergo sicuti hæc propositio antecedenter ad omne decretum DEI est vera: quòd aliquid simul futurum, & non futurum esse non possit, ita etiam antecedenter ad omne decretum DEI, futura habent determinatam veritatem suæ futuritionis.

Resp. utrumque S. Patrem loqui de futuro simpliciter & omnibus modis, adeoque dependente à decreto Divino, de quo verissimum est, ex suppositione suæ futuritionis non posse non fieri, cum causa primæ determinatio falli non possit.

Mens S. Augustini claret ex ejusdem verbis pro nostra assertionem adductis. Neque de D. Anselmi mente dubitare fas est, cum de illo futuro loquatur, quòd à DEO futurum prædicatur, præscientia verò futurorum in ipsius sententia voluntatem & decretum supponat. Audi loquentem, & paulò inf. loco cit. exponentem, quomodo aliqua sint liberè futura, non obstante decreto DEI. *quoniam, inquit, quòd DEVS vult, non potest non fieri, cum vult hominis voluntatem nullà cogi, vel prohiberi necessitate ad volendum, & vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est esse liberam, & esse, quòd vult.*

29. **O**bjicies secundò. Si rei futuritio formaliter consisteret in determinatione causæ, posset aliquid fieri in tempore, quòd antecedenter non fuisset futurum, & aliquid esse futurum, quòd nunquam esset præsens: sed hoc est absurdum, ergo. Prima sequela probatur: quia effectus & actus procedentes à causa libera supponunt præviã & omnimodam ipsius indifferentiam & indeterminatam, ac consequenter priusquam fierent, non erant in determinatione causæ, adeoque nec futuræ. Secunda sequela probatur: potest aliqua causa esse præparata ad ponendum effectum, veluti morbus ad necandum Ezechiam, ignis Babylonius ad comburendos pueros; ita tamen, ut non sequatur effectus, ergo posset aliquid esse futurum, quòd tamen nunquam poneretur extra causas: adeoque esset & non esset futurum.

Resp. ad primam sequelam: Est absurdum aliquid fieri in tempore, quòd antea non fuit futurum simpliciter per ordinem ad causam primam, ita nempe, ut nullum de ipsius existentia fuerit decretum in causa prima, concedo: est absurdum per ordinem ad omnes etiam inferiores causas,

negò. Ad secundam sequelam Resp. est absurdum, aliquid esse simpliciter & absolute futurum per ordinem ad omnes causas, quòd nunquam sit præsens, conc. aliquid esse futurum secundum quid & per ordinem ad causas secundas, quòd nunquam sit præsens, nego. hoc enim ex S. Scr. D. Th. & Aristotele supra ostensum est.

Objicit tertio Suarez. Si denominatio futuritionis formaliter proveniret à determinatione causæ, tunc futura essent, & non essent futura, quòd implicat. Essent futura ex hypothese; non essent, quia quòd effectus habeat esse præparatum in causa, non est aliquid futurum, sed præsens; sed in hoc esse præparato & determinato consisteret ratio futuri; ergo futurum esset aliquid præsens, & non esset futurum.

Resp. primò. Etiam Adversariis hoc esse solvendum, qui futuritionem constituunt in præsentia negatione existentie cum habitu ad existentiam habendam in tempore subsequenti. Resp. secundò, futura essent futura, & non futura seu præsentia, diverso respectu, conc. eodem nego. Ipsa igitur futura essent præsentia secundum formalem denominationem futuritionis, & habitudinis causæ ad existentiam effectui postea tribuendam, quam habitu ad existentiam futuram dicit in recto: essent verò futura & non præsentia secundum exercitam existentiam per modum termini importam in obliquo. Unde paucissimis distingues, sunt præsentia secundum quòd dicunt in recto conc. quòd dicunt in obliquo, nego.

Instabis primò ex D. Augustino l. 11. Confess. c. 10. dicente: *Dicuntur temporaria, præsens, præteritum & futurum, sicut abiturus consuetudo, animæ tamen intelligatur, quòd dicitur, neque id, quòd futurum est esse jam, neque id, quòd præteritum est.*

Resp. lenium S. Patris esse, quòd res futura, vel potius tempus futurum (de quo loquitur) nihil sit entitativè in se ipso, non autem quòd nihil sit determinativè, seu in præparatione & determinatione causæ. Respondenti potest secundò cum Godoyo, S. Patrem loqui contra opinionem vulgi, sibi imaginantis, temporum differentias, præteritum & futurum existere in se ipsis: cui opinioni se opponens affirmat; illas solum in mente existere: non ideo negat futuritionem rerum in causarum propensione consistere, ut ex aliis ipsius textibus sit manifestum.

Instabis secundò. S. Pater comparationem facit inter præterita & futura: ergo sicut ad denominationem & determinationem præteriti sufficit existentia prius habita cum negatione existentie pro nunc; ita etiam ad denominationem futuri sufficit existentia post habenda cum negatione existentie pro nunc, & sicut cum dico, *Adam est præteritus*, nihil enunciat de præsentia; ita cum dico: *Antichristus est futurus*, nihil enunciat de præsentia.

Resp. neg. consequentiam, & paritates inclusas in consequente: nam D. Augustinus in hoc solum facit comparationem inter præteritum & futurum, quòd neutrum existat in se ipso. In cæteris verò disparitas in §. 3. indicata est, quòd existentia præterita, cum fuerit in se extra causas posita, adeoque intrinsecè determinata, possit esse sufficiens determinativum ad formalem denominationem præ-



præteriti: e contra existentia, quæ futura dicitur, cum adhuc sit intra causas contenta, & in se ipsa nondum determinata, hoc ipso non possit esse determinativum sufficiens ad tribuendam anticipatè denominationem futuri. Rursus: actualitas & suppositio existentie est prior denominatione præteriti, adeoque tamen non amplius sit, tamen potest præstare denominationem & determinationem præteriti: atqui actualitas existentie habenda pro tempore futuro est quid posterius tempore præteriti, pro quo enunciatum aliquid futurum: unde necesse est assignare aliud determinativum pro tempore præteriti, cum aliis sequeretur, quod determinatio rei à statu possibilitatis ad statum actualitatis præcederet suum determinativum, & effectus causam, quod implicat.

33. Instabis tertio. Hæ propositiones æquipollent, *Antichristus erit*, & *Antichristus est futurus*; sicut æquipollent istæ: *Adam fuit* & *Adam est præteritus*: nam sicut istæ posteriores reolvuntur in hanc propositionem, *Adam habuit existentiam*; ita priores in hanc resolvuntur: *Antichristus habebit existentiam*. atqui Antichristus erit formaliter per suam existentiam: ergo per eandem formaliter est futurus.

Resp. Dissimulatà veritate majoris, quam mentio negat Godoyus, siquidem Doctor Angelicus unà cum Philolopho discretè fateatur, quod *futurus aliquis incedere non incedet*: distinguo majorem, æquipollent hæ propositiones, si propositio, *Antichristus erit*, faciat hunc sensum: in tempore præteriti verum est dicere, quod *Antichristus erit*, conc. majorem; si faciat hunc sensum: in posteriori tempore aliquando dabitur instanti, in quo verum sit dicere: *Antichristus est*: nego major, sed *Antichristus erit* formaliter per suam existentiam, in posteriori acceptione conc. quia tunc supponitur effectus per suam existentiam formaliter extra causas positus, conc. in priori, nego minor, & consequentiam.

Si dicas: Hæc propositio: *Antichristus erit*, vel *habebit existentiam*, nihil dicit de præteriti: ergo nec illa: *Antichristus est futurus*. Distinguo antecedens: nihil dicit de præteriti in ipso Antichristo, conc. nihil in causa, nego, vel subdistinguo: nihil dicit signatè & explicitè, sicut hæc propositio: *Antichristus est futurus*, conc. nihil implicitè & exercitè, nego, non enim esset aliquando verum dicere *Antichristus est*, nisi antecedenter & de præteriti verificaretur actualitas futuritionis, ut optime advertit Henric. à S. Ignat. dist. 8. de scientia DEI a. 4.

34. Objic. tertio. Sequeretur, quod formale constitutum futuritionis esset decretum DEI; sed hoc dici nequit; ergo præparatio causarum non potest esse formalis ratio constitutiva futuritionis. Sequela est manifesta: quia omnium aliarum causarum præparatio est inefficacior, quàm causæ primæ, & in causando ab ipsa dependet: si ergo inferiorum causarum præparatio & determinatio esset formale constitutum futuri in esse futuri, id multo potiori jure conveniet causæ primæ, seu decreto Divino. Minor probatur. Objectum & effectus decreti Divini non potest formaliter constitui per decretum divinum; sed futurum est objectum & effectus decreti Divini; nam DEUS

R. P. Mez. Theol. Schol. Tom. I.

non tantum vult aliqua esse, sed etiam esse futura; ipsaque rerum futuritio non est actualitas à se existens, sed à DEO: ergo futurum non potest formaliter constitui per decretum Divinum. Major probatur: si DEUS causat effectum, vel objectum, causat etiam id, quo constituitur ille effectus vel objectum; sed DEUS non potest causare saltem formaliter suum decretum: ergo nec potest illud decretum constituere objectum & effectum decreti Divini.

Respondeo hoc topissima peccare in confusione sensus specificativi & materialis cum sensu duplicativo & formali. Itaque nego minorem argumenti, & majorem probationis. Secundæ probationis majorem (quæ absolute negari potest) distinguo. Si DEUS causat objectum, vel effectum, causat etiam id, quo constituitur ille effectus, vel objectum; si causat objectum, vel effectum sub omni ratione reduplicatâ conc. maj. si causat specificativè, sub aliqua ratione nego, vel subdistinguo maj. causat id, quo constituitur effectus per denominationem intrinsecam, transeat, per denominationem extrinsecam, nego maj. & concessâ minore quoad formalem causalitatem, distinguo consequens; ergo illud decretum Divinum non potest constituere effectum, vel objectum decreti, per denominationem intrinsecam, & effectum, sub qua ratione est effectus, vel objectum directum, conc. per denominationem extrinsecam, & sub qua ratione effectus reduplicativè est futurus, nego consequentiam. Datur manifesta instantia in objecto cognito, & volito, ubi omnes creaturæ tam volitæ quàm cognitæ dependent & causantur tam ab intellectu (in sententia Thomistarum) quàm à voluntate Divina, suntque objectum utriusque potentia, simulque in esse voliti formaliter constituuntur per voluntatem, in esse cogniti per scientiam Divinam: Ergone DEUS causat ipsam suam scientiam & voluntatem tanquam constitutiva objectorum in esse cogniti & voliti? Nequaquam, quia nimirum causat illa objecta in sensu specificativo, quæ sunt cognita & volita; non quatenus talia, neque illa constituit intrinsecè, sed extrinsecè in esse cogniti & voliti. Sic patitur DEUS causat futura efficienter, quæ sunt futura, non quatenus sunt simpliciter futura per denominationem suæ voluntatis & decreti, quamvis si futura secundum quid intelligas, ut sunt in præparatione causarum secundarum, sic etiam causat futura formaliter & reduplicativè.

Objicitur quartò. Quo posito, aliisque omnibus seclusis habetur formaliter futuritio rei, illud est formale denominativum & determinativum futuritionis: atqui postea negatione existentie pro nunc, & existentie actualitate pro tempore sequenti, habetur formaliter denominatio futuritionis, secluso omni alio. ergo.

Respondeo negando minorem: imò est repugnantia in adjecto, ut concipiatur negatio connexa certè cum actualitate existentie habendæ pro tempore subsequenti, quin concipiatur causa determinata & præparata ad auferendam negationem existentie: cum enim negatio Antichristi v. g. ex se sit proferus indifferens ut præcedat vel non præcedat existentiam Antichristi, non aliunde

R 2

de

de habere potest, quod certo præcedat ejus existentiam, eamque ut ponendam connotet, nisi propter determinationem causæ ad suo tempore ponendam existentiam Antichristi.

Dices: Ad denominationem præteriti sufficit negatio existentia connotata pro tempore antecedente, nec est necesse, ut ejus constitutionem ingrediatur causâ, vel decretum quantumvis absque illo non potuerit poni existentia; ergo neque ad constitutionem futuri necesse erit, ut intrinsecè ingrediatur determinatio causæ & decreti Divini.

Respondeo ex jam dictis, esse disparitatem, quod existentia semel extra causas posita, hoc ipso, quod definit, determinet negationem consequentem ad connotationem sui, ita ut repugnet, quod illa negatio non connotet existentiam præcedentem, seu terminum à quo; atqui negatio antecedens existentiam est ex se indifferens, ut connotet, vel non connotet existentiam consequentem, nec potest illa indifferencia auferri, nisi per determinationem causæ & decreti divini, ut dictum est.

36. Objic. quintò. Formalis malitia peccati est futura ab æterno; sed non est futura ab æterno in determinatione alicujus causæ: quia hæc ab æterno alia esse non posset, quam causa prima, quæ formalis malitiæ causa esse non potest: ergo futurum non formaliter accipitur à præsentis determi-

natione causæ. Respondeo usque ad ulteriorem hujus difficultatis explanationem, dist. minor.

Non est futura in determinatione causæ physice causantis, concedo, permissivis & ex sua permissione logicè inferentis, nego, ergo futurum non rectè sumitur ex determinatione causæ, tantum physice causantis, conc. vel physice causantis, vel permissivis, & logicè, infallibiliter tamen inferentis, nego consequentiam. Sensus est, quod cum formale peccati non sit effectus physicus habens causam efficientem, sed deficientem (præsertim si mecum constitutus in privativo) sic non est futurum physice, sed logicè tantum: ideòque non requirit physicam & positivam causam determinationem, seu decretum positivum, sed tantummodò determinationem permissivam. Cum enim DEUS non præparat efficacia subsidia causis secundis, quibus in aliarum causarum congressu non deficiant, defectus infallibiliter sequitur: non quidem per certitudinem causalitatis, sed logica consequentia & illationis: ideòque DEUS iusto suo iudicio denegando alijs causis efficacia ad bene agendum subsidia (quod est permissivum, non positivum decretum) videt in hac permissiva determinatione suæ providentiæ futurorum causarum defectus & formalem actionum malitiam, de quo in seq.

## ARTICULUS II.

### Quomodo DEVS cognoscat futura contingentia?

#### SUMMARI A.

1. Sententia Egidii Romani exponitur.
2. Impugnatur.
3. Modus, quo idea futura representant ex S. D.
4. Solvitur fundamentum Egidii.
5. Sententia de decretis ut futuris exponitur.
6. Impugnatur autoritate & ratione.
7. Argumentum ab hypothesis impossibili eliditur.
8. An DEVS cognoscat suum decretum ut possibile?
9. Mala illatio à prioritate à quo, ad prioritatem in quo.
10. DEVS decrevit creare mundum, est propositio simpliciter falsa.
11. Explicatur sententia de supercomprehensione causarum.
12. Impugnatur autoritate & ratione.
13. Vox supercomprehensionis nihil evincit.
14. An cognitio Divina nostrorum actuum sit conjecturalis?
15. Respondetur ad fundamentum sententiae opposita.
16. Qualem indifferentiam habeat voluntas ut premota?
17. Sententia de cognitione futurorum in illorum objectiva veritate impugnatur autoritate.
18. Et ratione petit à ex cognoscibilitate rerum.
19. Secundo ex destructione contingentia.
20. Prima replica de necessitate ex suppositione libera determinationis oppugnatur.
21. Altera replica de suppositione, quod eventum contingentem erit, refutatur.
22. Tertia ratio ex præjudicio Divini dominii.
23. Quarta ratio a paritate possibilitatis ad futuritatem.
24. Videt DEVS futura contingentia in sua essentia determinata per liberum decretum.
25. Autoritas D. Augustini præter Angel. Doct.
26. Rationes pro sententia Thomistica.
27. Occurritur evasioni Adversariorum.
28. Nullum inde nascitur præjudicium libertati.

#### §. I.

DEVS futura contingentia antecedenter ad suum decretum non videt in ideis.

**A**gidius Romanus ad salvandam certitudinem Divinae scientiæ de futuris contingentibus confugit ad ideas, hæc usus ratione: Idea Divina, cum sint infinita in representando, & sint in signo antecedente Decretum DEI, debent præsuppositivè ad omne decretum DEI representare omnem creaturam representabilem: atqui in cumulo omnium creaturarum representabilium continentur etiam futura contingentia: ergo antecedenter ad Divinum decretum futura contingentia in ideis representantur, & cognoscuntur.

Sed contra est primò: futurum representari nequit, antequam sit futurum; sed contingentia ante-

antecedenter ad decretum DEI non sunt futura, ut §. precedenti dictum: ergo nequeunt ut futura represententur.

Secundò: quidquid antecedenter ad Divinum decretum in ideis continetur, necessariò continetur, libera enim decreta sunt: fons omnis creatæ, & increatæ libertatis: sed futura contingentia non possunt necessariò contineri in Divina essentia, ergo in signo antecedente Divinum decretum non continentur, neque representantur in ideis.

3. Representant quidem ideæ, quidquid est representabile, sed diversâ ratione: quidditates possibili necessariò representantur in signo antecedente decretum, ideòque spectant ad scientiam possibilem: res futuras representantur liberè ex supposita determinatione decreti Divini, & sic pertinere possunt ad scientiam visionis. Ita docet S. D. q. 3. d. ver. a. 6. in c. dicens: *quod ideæ possit esse eas, quod nec est, nec fuit, nec erit: non tamen comò, sicut est eorum, quæ sunt, vel erunt, vel fuerunt: quia ad ea, quæ sunt, vel erunt, vel fuerunt producenda, determinatur ex proposito Divina voluntatis; non autem ad ea, quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt.* Hæc S. D.

4. Ex quibus jam patet responsio ad argumentum Argali: Ideæ nimirum Divinæ in signo antecedente decretum representant omnem creaturam representabilem, distinguo; representabilem quocumque modo, nego; representabilem ante decretum, concedo: sed futura contingentia continentur in capulo representabilium quocumque modo, conc. representabilem ante decretum, nego. (sic enim ne quidem adhuc sunt futura) & nego consequentiam. Neque existimes, aliquam imperfectionem aut mutationem aspergi Divinis ideis, cum dicimus, ab ipsis futura non representari in signo antecedente, bene autem in signo consequente decretum: sunt enim hæc signa rationis tantum, per quæ non aliud intendimus, & significamus, quam essentiam Divinam in ratione ideæ representare futura contingentia, ex vi conjunctionis cum decreto Divino; ita ut si nullum esset decretum, nihil quoque representaretur futurum. Ideòque in signo rationis, quo præcindimus à Divinis decretis, noster intellectus nullum habet fundamentum scientiam futurorum in DEO concipiendi.

## §. II.

*Nec videt in suis decretis ut futuris.*

1. Aliam viam ingressus est Suarez. Is enim, quia vidit Divini decreti necessitatem pro futurorum cognitione, prolegom. 2. de grat. falsus est, independenter à Divino decreto nihil esse absolute futurum. Sed tamen lib. d. sciant. condit. c. 8. docuit, DEUM futura contingentia & libera certò præscire in suo decreto non ut exercitò præscit, sed ut futuro; ita ut cognitio futurorum contingentium sit in signo antecedente exercitiam decreti existentiam.

Verùm enim verò nec iste modus explicandi potest subsistere. Contrà enim est expressa auctoritas S. D. q. 6. d. verit. a. 3. ad 10. divinis actibus omnem rationem tam præteriti, quam

futuri denegantis, sic enim loquitur: *actus prædestinationis, cum mensuretur æternitate, nunquam cadit in præteritum, sicut nunquam est futurus.*

Ex quibus verbis illa decretorum futuritio impugnatur primò. Actus, qui per essentiam mensuratur æternitate, non potest habere rationem futuri, sed decreta per essentiam habent, ut mensurentur æternitate, ergo. Major prob. similitas & præfentialitas durandi est de essentia æternitatis; sed hæc repugnat cum futuritione: ergo etiam æternitas repugnat cum futuritione.

Secundò. Implicat, ut decretum habeat rationem præteriti; ergo pariter implicat, ut habeat rationem futuri. Conseq. prob. tum quia omne futurum potest transire in præteritum: ergo si quid non potest transire in præteritum, etiam non potest esse futurum; tum quia non minus futurum est aliquando sub non esse, quam præteritum: sed præteritum esse ideo repugnat cum æternitate, quia est aliquando sub non esse: ergo etiam futurum esse cum æternitate repugnat, sicut enim de decreto præterito verum esset dicere: *jam non est, sed immediate antea fuit*: ita verum esset dicere de futuro: *jam non est, sed immediate post erit*: Adeòque secundum illud signum, quo diceretur, *non est*, non comprehenderet omne tempus; neque proinde esset æternum.

Tertiò. In illo signo non potest decretum cognosci futurum, in quo præcinditur ab ejus futuritione; sed in signo antecedente decretum præcinditur ab ejus futuritione: ergo. Minor prob. quia in illo signo nec affirmatur futuritio, neque negatur, cum objectum illius signi sit sola rei essentia, ergo in illo signo ab utroque præcinditur.

Adde quòd, ut monent Salmantic. Illa præcilio tantum est in nostro intellectu, propter suam imperfectionem non adæquante Divinam cognoscibilitatem, non autem in intellectu Divino: ergo ex hoc non rectè probatur, quòd DEUS cognoscat suum decretum tanquam virtualiter futurum. Antecedens probatur. Cognitio intuitiva non præcindit, sed attingit exercitiam rei existentiam & præfentialitatem; sed DEUS sua decreta cognoscit intuitive: ergo non præcindit, sed attingit præsentem ab æterno exercitiamque existentiam illorum.

Quartò. DEUS non potest suum decretum ut futurum cognoscere in sua essentia & voluntate, nisi ut determinata ad tale decretum, quia causa ut indeterminata non tribuit determinatum esse, sed in signo antecedente decretum non potest voluntas & essentia esse determinata ad ponendum decretum, nulla quippe determinatio potest præsupponi libero decreto, nisi quæ sit necessitatis; atqui essentia & voluntas DEI non est necessariò determinata ad sua decreta: ergo.

Quintò. Si DEUS cognosceret suum decretum, ut in signo subsequente futurum, cognosceret etiam suam voluntatem in signo antecedenti ut potentiam ab actu voluntatis virtualiter distinctam, sed hoc dici non potest, juxta ea, quæ cap. 2. disseruimus.

Dices tamen primò. Si per impossibile decretum DEI non mensuraretur æternitate, DEUS in comprehensione suæ essentia & voluntatis illud

ut formaliter futurum cognosceret, ergo etiam nunc habet scientiam de iplo tanquam de virtualiter futuro. Resp. In primis neg. ant. nihil enim in illa hypothese impossibile foret, ratione cujus decretum potius esset futurum, quam non futurum. Comprehensionis quoque perfectio non exigit, ut videantur effectus futuri, aliter quam sunt futuri, imò hoc esset magna imperfectio cognitionis: cum igitur ante determinationem causæ, nullus effectus habeat, quod sit futurus, comprehensivæ cognitionis perfectio ante determinationem causæ non exigit cognitionem effectus futuri.

Secundò. Dato, non concessio antec. nego consequ. Cujus falsitatem cognosces ex hoc & simili modo inferendi: si per impossibile Verbum Divinum non esset æternum, scientia Divina tanquam comprehensiva illud cognosceret formaliter futurum in certa temporis differentia; ergo in signo priori, quo Pater producit Verbum, cognoscit illud ut virtualiter futurum, quam consequentiam cum Adversarii non concedant, etiam prioris consequentiam infirmitatem agnoscunt.

8. Secundò. Potest DEUS cognoscere suum decretum ut possibile, ergo potest illud cognoscere etiam ut futurum, siquidem possibile plus distat à duratione præsentis, quam futurum.

Respondeo. DEUS cognoscit suum decretum ut possibile possibilitate negativâ non repugnantia, quam habet etiam quodlibet ens existens, & necessarium, conc. possibilitate positivâ extrinsecâ denominationis à potentia producente, nego: sed possibilitas magis distat à præsentis duratione, quam futuritio; si sit positiva, conc. si negativa nego.

9. Tertio. Admittitur in Divinis virtualis prioritas inter perfectiones necessarias & liberar, absolutas & relativas; inter ipsa quoque decreta DEI, è quibus intentio prior est electione: ergo etiam admitti debet virtualis futuritio Decretorum.

Respond. negando consequentiam, quia omnis illa prioritas tantum est præcisionis, & à quo; non verò durationis, & in quo, qualis ad futuritionem requiritur.

10. Quarto. In signo antecedente decretum una ex his contradictoriis necessario debet esse vera: *DEVS in sequenti signo decernet creationem mundi: DEVS in sequenti signo non decernet creationem mundi.* Cum igitur posterior propositio sit falsa, prima debet esse vera: ergo verum quoque erit objectum ipsius, quod est futuritio virtualis Divini decreti de producendo mundo. Resp. primò negando suppositum antecedentis, in quo supponitur prioritas in quo, cum solummodo sit prioritas à quo. Resp. secundò. In signo & pro signo antecedente decretum hanc propositionem semper fore falsam, *DEVS in signo sequenti decernet creare mundum*, quia in hac propositione enuntiat futuritio decreti, quæ tamen nulla est.

## §. III.

*Nec videt in supercomprehensione causarum.*

11. **M**olima cum Becano sentit, futura contingentia antecederet ad decretum absolutum cog-

nosci in intima penetratione causarum secundarum, quam supercomprehensionem appellat. Et nititur hæc sententia unico pene fundamento: quòd divina cognitio perfectius intimam virtutem cujuscumque causæ creatæ exploret, quam ulla creata cognitio; ergo cum aliqua creata cognitio Angelica & humana futura contingentia in libero arbitrio conjecturaliter attingat, divina cognitio illa in supercomprehensione ejusdem arbitrii certò attinget.

Confirm. Major debetur perfectio supercomprehensioni, quam comprehensioni: sed vi comprehensionis liberi arbitrii DEUS certò videt omnes effectus cum illo necessario connexos: ergo vi supercomprehensionis certò videt effectus etiam contingenter connexos.

Hanc sententiam expressè rejicit S. D. a. 13. 12. textu suprâ. cit. & rursus q. 16. de malo a. 7. in 6. ubi hæc habet: *quia unumquodque cognoscitur secundum quod est in actu, non autem secundum quod est in potentia, ut dicitur in 9. Metaphys. in de est, quòd ea, quæ sunt ad utrumlibet, non possunt præcognosci in suis causis determinate.* Nimirum, eo modo effectus in causa cognoscitur, quo modo continetur, & habet esse in causa: sed futura contingentia antecederet ad prædeterminans decretum DEI non habent esse determinatum in causa. Implicat etiam futura cognitio, antequam habeant esse futuri, sed ante determinationem causæ liberæ, factam divino decreto prædeterminante, effectus contingentes non habent rationem futuri; ergo ut sic etiam non possunt cognosci.

Neque vim argumenti enervat magna vox supercomprehensionis: etenim illa vel adjicit aliquid perfectionis ad comprehensionem ex parte rei cognita, vel ex parte cognitionis: si primum, contra est: quòd cognitio non mutat naturas rerum, nec facit aliquid in se cognoscibile, quod non est cognoscibile, nisi fingat chimæras & entia rationis: atqui effectus contingentes ante determinationem causæ liberæ non habent esse determinatè futurum, aut determinatam cognoscibilitatem, ergo. Si secundum: contra est, quia major perfectio cognitionis consistit in majori conformitate cum objecto, illa quippe cognitio rem melius cognoscit in causa, quæ melius penetrat & enuntiat modum, quo effectus continetur in causa. Sed effectus contingentes ante determinationem causæ liberæ non sunt determinatè futuri, sed incerti, & fallibiles: ergo tam parum sequitur ipsos à perfectiori cognitione certò cognosci, ut potius quantò perfectior est causæ comprehensio, tantò minus determinata ipsorum futuritio cognoscatur & judicetur.

Ergo, inquis, cognitio, quæ DEUS actus nostris ut in libero arbitrio contentos cognoscit, est conjecturalis? Resp. Est conjecturalis ex parte subjecti nego, ex parte objecti, conc. hoc est, videt DEUS actuum nostrorum intrinsecam contingentiam & fallibilitatem, quantum est ex vi liberi arbitrii ut causæ proximæ; non tamen ipse videt fallibiliter, quia ex vi altioris causæ, sui nempe decreti videt liberum arbitrium ad hos vel illos actus inclinatum.

Ad fundamentum Molinæ Resp. Cognitioni divinæ & supercomprehensionem major debetur perfectio, quam cuiuscunque cognitioni creatæ & comprehensivæ tantum: perfectio tenens se ex parte actus, conc. ex parte rei cognitæ, tanquam aliquid immutans ex parte ipsius, nego.

16. Adhuc dices: In Thomistica doctrina DEUS certò videt actus liberos in voluntate ut præmota, & tamen voluntas ut præmota habet indifferentem connexionem cum suis actibus. Resp. disting. alterum membrum antec. voluntas ut præmota habet indifferentem connexionem cum suis actibus: indifferentiæ actuali & positivæ, concedo, indifferentiæ privativæ seu suspensionis, quæ dicit potentiam conjunctam cum carenti actus, nego antec. & consequentiam: voluntas enim non præmota habet connexionem indifferentem indifferentiæ etiam privativæ, à qua actus nullam habet essendi determinationem, nec proinde futuritionem.

## §. IV.

*Futura contingentia non videntur in ipso-  
rum veritate objectiva.*

Communior sententia Recentiorum amplectitur pro medio videndi futura contingentia, eorumdem objectivam veritatem, quæ sit obiectibilis Divino intellectui præsuppositivè ad omne decretum, quam docuit Suarez de scient. fut. conting. l. 2. c. 2. Eius fundamentum consistit in futuritionis expolitione priori articulo à nobis retracta & returata.

Contra eandem est in primis autoritas S. Doct. qui exponens Aristot. l. 1. perih. c. 8. lect. 13. tantum abest, ut Philosophi doctrinam censurâ *erroris Theologo non curandi* peritineret, ut insuper suo iustragio & doctrina firmaverit, dicens: *in singularibus, quæ sunt de futuro, hoc non esse necesse, quod una sit determinate vera & altera falsa.* Idque repetit in 1. dist. 38. q. 1. a. 5. & alibi. Neque valet illa elusio, quod S. D. cum Arist. tantum loquatur de veritate determinatâ quoad nos, nullam enim aliam reddunt rationem, cur neutra ex propositionibus contradictoriis de futuro contingentibus sit determinatè vera, vel falsa, nisi quia futurum contingens non habet esse determinatum in suis causis, ita enim S. D. loquitur cit. dist. 38. q. 1. a. 5. ad 2. Præterea si futura contingentia in eorum objectivâ veritate videntur; nec videntur in Divina essentia, tanquam causa: nec scientia visionis foret causa rerum. neque ideo res essent futuræ, quia DEUS novit: certitudo quoque Divinæ scientiæ haberetur à rebus, non à se: futurum non esset id, quod determinatum in causa, &c. quæ omnia pugnare contra doctrinam S. Doct. constat ex præcedenti disp.

18. Ratio quoque contra eandem doctrinam est primò. Eo modo aliquid est verum & cognoscibile, quo modo est ens, ita nimirum, ut modus entis semper se teneat ex parte objecti (loquitur ipse Derkennis c. 7. §. 3.) hæc quippe pari semper passu procedunt: ens, verum, scibile, & secundum omnes Philosophos, cognoscibilitas est passio entis. Atqui futura contingentia non habent esse nisi in causa, in se enim actu nihil sunt, fa-

tentibus Advers. ergo etiam non in se ipsis, sed in causis (non utique indeterminatis, sed determinatis) cognoscibilitatem & veritatem objectivam, habere possunt.

Ratio est secundò. Veritas objectiva determinata futurorum contingentium præcedens omne Decretum DEI destruit omnem contingentiam, & inducit necessitatem: ergo implicat. Consequentia est Advers. Antec. prob. Ubi prædicatum ex intrinsicis principiis inest subjecto, connexio utriusque (adeoque veritas objectiva, cum per ipsam nihil aliud intelligi possit, quam connexio prædicarorum) est necessaria, v. g. in hac propositione *Petrus consentiet*, connexio futuritionis cum consensu Petri esset ex intrinsicis principiis: ergo esset connexio necessaria. Major ex eo liquet, quia quod rei non ab extrinseco, sed intrinseco convenit, ex natura rei, adeoque necessariò convenit. min. etiam patet, quia hæc veritas & connexio per Advers. oritur ex intrinsecâ determinatione futurorum secundum dicta n. 1.

Accedit primò. Quòd veritas præcedens omne signum libertatis est necessaria; sed veritas objectiva futurorum contingentium præcederet omne signum libertatis, quia præcederet signum libertatis Divinæ, quæ per essentiam est primum liberum omnis alterius liberi fons & causa.

Accedit secundò. Quòd veritas objectiva esset fundata in principiis intrinsecè necessariis, quæ cognoscuntur à DEO per scientiam necessariam simplicis intelligentiæ, nempe quòd *ex duabus propositionibus contradictoriis altera debet esse vera, altera falsa: quòd quodlibet est, aut non est.* quæ sunt propositiones æternæ veritatis: ergo & ipsa veritas objectiva esset simpliciter necessaria.

Respondebis primò. Illam necessitatem non esse absolutam, sed ex suppositione liberæ determinationis faciendæ à causa contingentibus & libera. E. g. hujus propositionis (*Petrus consentiet*) veritas objectiva non est necessaria, nisi ex suppositione liberæ determinationis, quâ se Petrus ipse determinabit ad consensum; adeoque non est necessitas antecedens, sed consequens.

Sed contra datam responsum est primò: quòd hinc sequeretur, veritatem objectivam hujus propositionis non haberi propter intrinsecam determinationem objecti, sed extrinsecam à causa, quod est contra hypothesein Advers. Contra est secundò. Quòd hæc ipsa determinatio libera est quid futurum contingens, & de ea similiter possunt fieri contradictoriæ propositiones, *vel Petrus liberè se determinabit ad consensum, vel non se liberè determinabit.* Vel ergo, quòd se liberè determinabit, est determinatè verum intrinsecâ determinatione, vel non est determinatè verum intrinsecâ determinatione. Si non; habemus intentum: si est; redit eadem difficultas, quomodo non sit necessaria connexio inter futuritionem & determinationem Petri.

Respondebis secundò. Hujus objectivæ veritatis determinationem ac necessitatem ideo non præjudicare libertati, quia tantum est necessitas ex suppositione, quòd eventus contingens aliquando erit; vel absolute, si est absolute futurus; vel conditionatè, si est conditionatè futurus. Ex

eo enim, quòd ista propositio de inesse, *Petrus consentit*, habebit aliquando suam determinatam veritatem, etiam ista propositio, *Petrus consentiet*, quæ per alteram regulatur, habet suam determinatam veritatem.

Sed contra est primò. Illa ipsa propositio contingens de inesse, ideo habet veritatem intrinsecè determinatam, quia ejus objectum in se ipso est positum extra causas: ergo ex opposito propositio de futuro contingenti non habet determinatam veritatem, quia ejus objectum non est in se ipso positum extra causas.

Contra est secundò. Ipsamet existentia objecti contingentis, ut de præsentis posita extra causas, dependet à libero & absoluto decreto DEL tanquam causa prima: ergo etiam futuritio objecti contingentis, quæ per illam existentiam regulatur, dependet à decreto DEL: ergo impossibile est, ut sit determinatè futurum in priori pro decreto DEL.

Contra est tertio. Futurum dicitur per habitudinem ad esse, quod aliquando habebit de præsentis; atqui antecedenter ad omnem determinationem causæ essentia rei contingentis non dicitur habitudinem ad illud esse, quia habitudo, quam essentia dicitur independenter ab omni extrinsecò, est ipsi intrinsecà & essentialis, (ut n. 3. observavimus) ergo si qua essentia contingens, antecedenter ad omnem extrinsecam determinationem diceret habitudinem ad esse aliquando habendum, ea ipsa habitudo foret ipsi essentialis & necessaria.

Contra est quartò. Sequeretur rem priùs esse futuram, quam sit possibilis, quod est absurdum. Sequelam probò. Pro omni illo signo propositio de futuro habet determinatam veritatem, pro quo est conformis cum propositione de inesse, sed pro signo etiam possibilitatis rerum, imò pro signo antecedente possibilitatem propositio est conformis objecto, semper enim verum erit, ut in tempore subsequente aliquando ponatur ipsius objectum: ergo etiam ante signum possibilitatis haberetur determinata rerum futuritio.

Unde contra est quintò. Quòd hæc suppositio eventus futuri sit mera petitio principii, cum eadem sit difficultas, quo modo in signo antecedente decretum aliquid ut futurum supponi possit, quam cur sit futurum?

22. Ratio ulterior contra objectivam veritatem contingentium est tertio. Quòd si in signo antecedente decretum daretur illa determinata veritas contingentium, non subessent liberæ dispositioni Divinæ; consequens est absurdum & repugnans independentissimo dominio DEL, & rationi causæ primæ: ergo. Sequela prob. De illo non datur libera dispositio DEL, quod non est intrinsecè indifferens ad non esse; sed futura contingentia in signo antecedente decretum non essent intrinsecè indifferenta ad non esse, utpote habentia intrinsecam determinationem veritatis, adeoque & entitatis pro determinato tempore consequenda: ergo nihil relinqueretur Divino dominio, quod de illis futuris contingentibus liberè posset disponere.

23. Quartò. Possibilia nullam habent veritatem objectivam seu cognoscibilitatem, quæ non fun-

detur in ipsa essentia & potentia Divina: ergo etiam futura nullam habent veritatem objectivam, aut cognoscibilitatem non fundatam in decretis Divinis. Antec. admititur etiam à multis Adversariis, & inde constat, quòd non minus omnipotentia, quam perfectio Divina scientiæ, ejusque certitudo penderet à rebus creatis, si creaturæ possibiles independenter ab essentia Divina essent possibiles, atque in se ipsis & objectiva sua veritate cognoscerentur; præterquam quòd modus illa in se ipsis cognoscendi sit impossibilis secundum superius dicta. Conseq. prob. uti se habet omnipotentia Divina in actu primo, & tanquam virtus causandi ad creaturas possibiles, ita se habet eadem Omnipotentia & essentia, ut in actu secundo applicata per decretum ad creaturas futuras; quia sicut possibiles nihil sunt nisi in veritate causæ, à qua extrinsecam denominationem possibilibus recipiunt; ita futuræ nihil in se sunt, sed in determinatione causæ, à qua extrinsecè futuræ denominantur, & per quam transeunt è statu possibilitatis ad statum futuritionis.

Confirm. Non minus futura sunt essentialiter ens ab alio, quam possibilia: ergo sicut possibilia in esse possibili pendunt ab essentia Divina; sic etiam futura in esse futuri & actualis dependent ab essentia Divina; sed non dependent ab illa ut antecedente decretum; sic enim non est nisi mera virtus causandi, ergo ab illa ut determinata per decretum.

## §. V.

## Resolutio questionis.

EX hæcenus præmissis & disputatis sequitur Thomistica resolutio questionis, & Conclusio. DEUS in sua essentia ut determinata per liberum decretum videt futura contingentia.

Veritas hujus assertionis deducitur ex aliarum sententiarum refutatione, & fundamentis hucusque per præcedentes §§. positis, è quibus etiam certò constare potest, hanc ipsissimam esse mentem & doctrinam S. Thomæ. Vidimus enim disp. 11. a. 4. n. 20 ex eodem S. D. DEUM non aliter videre creaturas, quam in sua essentia: sed & ipsa essentia creaturas actuales, inter quas sunt futura contingentia, haud aliter repræsentat, nisi prout est determinata per decretum liberum; cum liberam habeat duntaxat connexionem cum ipsis, ergo. Vidimus quoque ex S. D. super: disp. 12. a. 1. scientiam visionis, quæ etiam ad aliqua futura contingentia extenditur, esse causam rerum, & ideo res esse, quia novit DEUS (n. 4.) non ideo DEUM nosse; quia sunt. Vidimus hæc disp. a. 1. §. 2. futurum S. Doctore esse id, quod est determinatum in causa; sed hæc omnia supponunt intallibile decretum DEI pro signo, quo certa datur scientia futurorum contingentium. Rursus: 3. cont. gentes. c. 56. ait: *DEVS scit omnes nostras voluntates (h. e. volitiones) per hoc, quod est nobis causa volendi.* Ubi vides, quam apertè S. D. cognitioni futurorum contingentium Divina voluntatis influxum & causalitatem præ requirit.

Eandem doctrinam præter alios textus sparsim insertos & in sequentibus inferendos confirmat D. Augustinus supra cit. l. de prædestin. SS. c. 10. dicens:

dicens: *Prædeterminatione* (h. e. decreto & ordinatione iuxta voluntatis) *DEUS ea præscribit, quæ fuerat ipse futurus, & de bono perleu. c. 17. Si DEVS esse daturum præscribit, profectò prædeterminat.* S. quoque Hilarius in hunc sensum 9. d. Trinit. *Qua DEVS, inquit, facere decrevit, in sua voluntate cognovit.*

Rationes jam ante fufus expensas in unam alteramque strictim colligo. Eâ solum ratione à DEO futura contingentia certò cognosci possunt, quâ ratione Divina Scientia sub ratione futuri certò objici possunt. Atqui non nisi dependenter à Divino decreto Scientia DEI certò objici possunt. ergo. Minor prob. futurum nihil est ante causæ determinationem; neque certum est, quamdiu later in potentia causæ liberæ indifferente, & in neutram partem contradictionis præponderante: sed antecedenter ad decretum DEI res contingentes nullam habent determinationem in causa; continentur quoque in virtute indeterminata & incerta causæ liberæ: ergo antecedenter ad decretum DEI nec futuritionem, nec certitudinem habere possunt.

Præterea: Potest DEUS in sua divina essentia tanquam causâ & medio cognito videre futura contingentia: Omnis quippe effectus cognoscibilis est in sua causa, neque modus ille cognoscendi involvit imperfectionem: atqui futura contingentia sunt effectus DEI; ergo potest illa videre in sua essentia tanquam causâ & medio cognito. Si potest: ergo actû ita cognoscit: nam in perfectionibus DEO intrinsicis idem est posse & esse. Imò cum omnis alius modus creaturas cognoscendi sit imperfectus, & indignus DEO, juxta superius dicta, hoc solo modo potest illas cognoscere, & cognoscit. Certè comprehensiva & perfectissima cognitio effectus, videt effectum omni modo, quo est, unâ cum omnibus causis: sed effectus est futurus dependenter à decreto DEI tanquam causâ, ergo per comprehensivam DEI cognitionem nullus effectus attingitur, quin attingatur decretum eju causâ ipsius.

## ARTICULUS III.

Quomodo DEVS videat futura peccata.

## SUMMARI.

S. I.

Præsupposita.

1. *Distinctio peccati in materiale & formale, quorum illud est à DEO, non istud.*
2. *Distinctio decreti in positivum & permisivum.*
3. *Infalibilitas consecutionis alia physica, alia logica.*
4. *Nequit videri malitia formalis in decreto positivo.*
5. *Materiale peccati videtur in decreto positivo.*
6. *Videat DEVS formale peccati in suo decreto permisso.*
7. *An causa antecedentis semper sit causa consequentis.*
8. *An ut affirmatio est causa affirmationis, sic negatio sit causa negationis?*

Ua prius in solutione objectionum strictim attigi, nunc enucleatius exponenda, & amovendus lapis offensionis, qui vexat Adversariorum mentes, dum existimant, è nostra doctrina sequi, vel DEUM certò non cognoscere futura peccata, vel esse causam illorum. Sit igitur.

R. P. Alex. Theol. Schol. Tom. I.

Si ad hæc respondes: cognoscere DEUM quidem futura contingentia in decreto, sed tamen ut virtualiter futuro, manet responsio refulata ex §. 2. Si dicis, cognoscere in decreto non ut efficaciter prædefiniente, & causante physicam prædeterminationem, sed ut præbente simultaneum aut indifferente concurrentium; remitto te ad scientiæ mediâ in sequenti, & decreti indifferentis in disputatione 16. rejectionem.

Si metuis, ex efficacis decreti prædefinitione humana libertatis præjudicium, cape usque ad ulteriorem hujus negotii expeditionem, contra trepidationem cordis efficacis à S. Doctore antidotum, & ad tritissimam illam objectionem responsum, hic q. 19. a. 8. in c. *Ex hoc, quòd nihil voluntati divine resistit, sequitur, quòd non solum fiant ea, quæ DEVS vult fieri, sed quòd fiant contingenter, vel necessario, quia sic vult fieri DEVS.* Si ulteriorem delideres rationem, audiendum S. Doct. q. 6. de verit. a. 3. ad 3. ita loquentem: *DEVS agit in voluntate non per modum necessitatis, quia voluntatem non cogit, sed movet eam non auferendo modum suum, qui in libertate ad utrumlibet consistit; & ideo, quamvis divina voluntati nihil resistat, tamen voluntas & qualibet alia res exequitur divinam voluntatem secundum modum suum, quia & ipsum modum divina voluntas rebus dedit, ut sic ejus voluntas impleatur.*

Habes itaque ex S. Doct. quòd DEUS agit in voluntatem, eamque moveat, adeoque etiam præfinit, siquidem motio illa executio est temporanea æternæ præfinitionis. Habes etiam quòd sit efficacis, quia nihil ejus voluntati resistit. Habes insuper, quòd non auferat libertatem, quia movet voluntatem secundum modum suum. Attingit nimirum omnia fortiter, quia nihil fallit ipsius efficaciam: disponit omnia suaviter, quia non tantum ut primum agens dat agere, sed ut primum liberum & fons omnis contingentia & libertatis, dat actibus nostris ipsum modum indifferentiæ, contingentia, & libertatis.

Notandum primò. In actu peccati duo distinguuntur, materiale & formale, formale est formalis malitia & deformitas peccati, quæ sicuti essentialiter est recessus ab ultimo fine, ita neque in DEUM ut ultimum finem refertur, nec ipsius divina voluntati subesse potest, ut adeo nec prævio, nec simultaneo concursu DEUS in illam influere, vel creatam voluntatem physico aut morali influxu ad illam movere possit, quoniam non DEVS volens iniquitatem in es. pl. 5. & suppono ex tr. d. pecc. Materiale peccati est entitas ipsius actûs substrata malitia, quæ cum sit aliquid ens & bonum, divinam causalitatem non potest effugere, prout agnovit D. Anselmus l. de præsci. & lib. arb. c. 10. *Audacia est dicere aliquid esse ens, quod non sit ab ente primo.*

S

Notandum

2. Notandum secundò. Duplex decretum in DEO distingui positivum, & permisivum; cuius distinctionis mentionem facit D. Aug. enchir. c. 59. *Non fit aliquid, inquit, nisi omnipotens fieri velit, vel sinendo, ut fiat, vel ipsa faciendo.* Et S. D. hic q. 14. a. 9. ad 3. *illa solum sunt futura, quæ DEVS permittit esse, vel vult esse.* Itaque positivum decretum est, quo DEUS ab æterno positivè decrevit, ut aliquid fiat, & in virtute illius decreti in tempore positivè concurrat & influat in effectum prædefinitum. Permissivum est, quo statuit denegando auxilium efficacæ nulli debitum (quo iræpeccata fuisset malitia peccati, quæ ex vi arbitrii defectuosè operantis in defectu talis auxilii infallibiliter sequeretur) eandem malitiam permittere.
2. Notandum tertio. Duplici modo unum ex altero infallibiliter sequi & inferri posse. Primò consecutione physica seu causalitatis, qualiter effectus sequitur ex sua causa, secundò consecutione logica, seu logica illationis & consequentiæ, quæ unum inferitur ex positione alterius, quamvis non sit effectus ipsius. Ita ex ambulatione claudi certò inferitur claudicatio ipsius, quamvis claudicatio, hoc est irreçtitudine ambulationis non ex vi ambulationis & virtutis motricis, sed ex tibiæ defectu & pedis tortuositate per se sequatur: ideòque est infallibilitas logicæ illationis, non physicæ causalitatis.

## §. II.

*Veritas Thomistica.*

4. Certum sit primò. Formalem malitiam peccati in aliquo decreto positivo aut præfinitivo nullâ ratione videri posse. Cujus ratio est manifesta: quia quod DEUS videt in decreto positivo, illius est causa; sed non est causa formalis malitiæ peccati; ergo non videt illud in decreto positivo.
5. Certum sit secundò. Actum ipsam substantem malitiæ, qui etiam est materiale peccati, in positivo suo decreto à DEO cognosci; in hoc quippe cognoscit DEUS omnem effectum, quicumque subest primæ causalitati ipsius; sed actus peccati materialiter spectatus, cum habeat rationem entis & boni, subest divinæ causalitati: ergo ipsum DEUS in suo decreto cognoscit, quibus ita suppositis sit.
6. CONCLUSIO: *DEVS certò cognoscit futura peccata: in quantum videndo actum & materiale peccati in suo decreto positivo, simul videt in decreto permissoivo formalem malitiam ipsius, ita ut certitudo prævisionis malitiæ causaliter refundatur non in positivum decretum, sed permissoivum.* Ita Thomistæ.
- Probatur. Ratione illius decreti DEUS potest certò futura peccata cognoscere, quod habet in-

fallibilem, quamvis logicam tantum connexionem cum illo: sed solum decretum permissoivum habet infallibilem connexionem cum futuro peccato; non causalitatis, sed logicæ illationis, quia malitia peccati non sequitur ex vi denegationis divinorum auxiliorum (ut dicitur ulterius in tract. de grat.) sed ex vi liberi arbitrii defectuosè operantis: decretum verò prædefinitivum ad materiale peccati non habet ejusmodi connexionem, siquidem ipsius causalitas præcisè attingit lineam entis: formale autem peccati pertinet ad lineam moris, & habet sui causam non efficientem, sed deficientem. ergo ratione decreti permissoivi DEUS certò videt formale peccati. Minor, quòd decretum permissoivum habeat infallibilem connexionem logicæ consequentiæ & illationis cum formali peccati probatur: quia illud decretum includit denegationem auxilii efficacis ad evitandum peccatum, sub qua infallibiliter voluntas creata desinit, ut constabit ex eod. tract. ergo.

## §. III.

*Solvuntur objectiones.*

Obijciunt primò. Qui est causa antecedentis, est etiam causa consequentis habentis infallibilem connexionem cum illo; sed si DEUS prædeterminat ad materiale peccati, tunc saltem in actibus intrinsicè malis est causa actus liberè positi, quem necessariò consequitur malitia peccati; ergo etiam erit causa hujus malitiæ.

Resp. distinguendo maj. Qui est causa antecedentis, est etiam causa consequentis, si hoc sequatur ex vi illius, conc. si ex vi alterius causæ, nego. Atqui in proposito defectus & malitia moralis etiam in actibus intrinsicè malis non sequitur ex entitate actus ut ens, & actus est à DEO præfinitus & prædestinatus, sed ut est defectuosus à voluntate deviante positus, sicut patet ex priori exemplo claudicationis in tibia.

Obijciunt secundò. Si affirmatio est causa affirmacionis, tunc negatio est causa negacionis, ut aiunt Philosophi cum Aristotele 1. post c. 3. ergo si decretum positivum gratiæ efficacis est causa bonitatis in actu: etiam decretum denegativum hujus gratiæ erit causa defectus & malitiæ moralis in actu: adeòque ista habebit connexionem cum decreto permissoivo non tantum logicæ illationis, sed etiam causalitatis.

Resp. Tunc negatio est causa negacionis, ut est pura negatio & simplex absentia, transeat, ut est privatio, seu absentia privativa & defectuosa, sic nego. ut sic enim essentialiter respiciat voluntatem deficientem. Sed de hoc plura ex instituto in Tractatu de peccatis.

## DISPUTATIO XIV.

DE

## Scientia futurorum contingentium conditionatorum.

Agimus modò de illis futuris conditionatis, quæ dependent ab aliqua conditione nunquam implenda, v. g. si David maneret apud viros Ceilan, essent ipsum hostibus tradituri: qui tamen ibidem non remansit; quæ quidem quæstio una est ex celeberrimis